

ζομένων μασχαλίδων. Τὰ αὐτὰ ἦθη καὶ ἔθιμα παρη-
κολούθουν πανταχοῦ τοὺς μεταναστεύοντας· ἡ αὐτὴ
φιλοπονία καὶ δραστηριότης ἐχαρακτήριζαν πάσας αὐ-
τῶν τὰς γενεάς· τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς ἐθνικότητος συ-
νίδεεν εἰς ὁμόκεντρον συμμαχίαν πάντας καὶ ἐν μέσῳ
τῆς φαινομένης διαίρεσως, ἥτις ἦτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖ-
στον ἀποτέλεσμα οὐχὶ χαμερπῶν αἰσθημάτων, ἀλλ'
ἐσωτερικῆς· τινος μᾶλλον ἀνησυχίας καὶ ἐργώτης φύ-
σεως.

Πρώτη ἡ γειτονία τῶν ἐλληνικῶν πολισμάτων καὶ
τῶν βερβέρων κατὰ πάντα τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν
τῆς Μεσογείου ἐμελλε βαρβαρὸν νὰ συγχρωτίσῃ τοὺς
ἐτερογενεῖς λαούς· ἀλλ' αὐτὴ συνάμα ἐξεπύρστυσε καὶ
τὴν ἀντιπάθειαν, ἣ τὸν φόβον τῶν νοσημονεστέρων πρὸς
τοὺς ἀγροίκους, τὸν φόβον τῶν ὑποδεεστέρων πρὸς τοὺς
ἀνωτέρους καὶ τὴν πορθητικὴν πλεονεξίαν τῶν ἰσχυρῶν
κατὰ τῶν ἀδυνάτων· ὥστε πάλιν ἡ Εὐρώπη ὑπὸ τῆς
Ἑλλάδος ὡς ταξιδάρχου περιεσπασμένης συνεπλάκη μετὰ
τῆς Ἀσίας, ὅπου ἐπεκράτει ἤδη μάχιμον καὶ πλοῦσιον
ἔθνος τὸ τῶν Περσῶν.

Ἀλλεπάλληλοι ἀγῶνες ἐδίδαξαν ἐξ ἐκείνης τῆς ἐπο-
χῆς τοὺς Ἕλληνας πόσον ἐδύναντο πρὸς ἄλλους συγκρι-
νόμενοι· ὅθεν ἀπαλλαγέντες τῶν κινδύνων εἰς τὴν ἰδίαν
αὐτῶν πατρίδα ἐπεχείρησαν νὰ καταπολεμήσωσι τὸν
ἐχθρὸν εἰς τὴν ἐστίαν τοῦ. Τὸ παράδειγμα τῆς ἀνδρίας
καὶ τῶν κατορθωμάτων τοῦ Ἀγησιλάου ἔπρεπε νὰ ἐμ-
πνεύσῃ θάρρος καὶ ἐλπίδας εἰς μεγαλεπήβολον ἄνδρα,
ὁποῖος ἀντίτειλεν ὀλίγῳ ὑπερὸν ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὸν
ὀρίζοντα τῆς Ἑλληνικῆς χώρας. Διὸ οὐ μόνον ὑπὸ φιλο-
δοξίας, ἢ φιλοτιμίας ἐθνικῆς, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ προορισμοῦ
τινος ἀνωτέρου κινούμενος ἀπεράσισε νὰ θαυμασιώσῃ
εἰς τὸν κόσμον διὰ παντός τὴν Ἑλλάδα συνδῶν, οὐ-
τως εἰπεῖν, τὴν Εὐρώπην μετὰ τῆς Ἀσίας, καθὼς ἄλ-
λος μονάρχης ὁ Κωνσταντῖνος μετὰ πολλοῦς κατόπιν
αἰῶνας ἐπεσώσισε νὰ μεταγγίσῃ τὴν Δύσιν εἰς τὴν Ἀ-
νατολήν.

Ὅποια ὁμως διαφορὰ μεγαλορροσύνης καὶ συμβεβη-
κότων! Ὁ μὲν αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης μετὰ τῶν
ἀγαλμάτων, τῶν ἀνδριάντων καὶ τῶν ἄλλων καλλιψι-
σμῶν αὐτῆς μετέφερεν εἰς τὸ Βυζάντιον πάντα τῆς
μυσαρᾶς καὶ ἐπαχθοῦς ξεινοκρατίας τὰ σύμβολα καὶ
χαρακτήρισματα, τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν, τοὺς νόμους
τῆς τυραννικῆς δημοκρατίας, τοὺς πομπώδεις τίτλους
τῆς δεσποτικῆς ἀρχῆς, τὰ πολυάρθρα ἀξιώματα τῶν
ὀργάνων τῆς ἐξουσίας, τὴν λέπραν τῆς ἀγενοῦς συγ-
κλήτου, τὴν ἀχρηστον ὑπατείαν τοῦ παρελθόντος, τὰς
στάσεις τῶν πραιτωριανῶν, τὸν αἱματοφόρον καὶ
βουλευτηρίου τόπον ἐπέχοντα ἵπποδρομον, τὰ ἀπάν-
θρωπα καὶ σκανδαλώδη τῆς θηριομαχίας καὶ τῶν μο-
νομάχων θεάματα, τὴν γοητείαν τῶν μουσικῶν ἀκου-
σμάτων, τὰ ἀργυρώδη ἀνδράποδα καὶ πάντα τῆς
ἀρχαίας πρωτεύουσας τὴν τρυφὴν καὶ σπατάλην.

Ὁ δὲ υἱὸς τῆς Ἑλλάδος διεῴκειν ἀπὸ τοῦ Ἑλλη-
σπόντου μέχρι τοῦ Γάγγου ποταμοῦ τὰ γράμματα, τὰς
ἐπισήμας, τὰς τέχνας, τὰ κέρδη τῆς ἐμπορίας, τὴν εὐη-
μερίαν τοῦ βίου καὶ πάντα τῆς συγκοινωνίας τὰ ἀγαθὰ.
Ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους ἦτο ἀδύνατον νὰ μετα-
φουεθῇ καὶ νὰ καρπορρήσῃ εἰς πολλὸν χρόνον ἡ αὐθαί-

ρετος καὶ ἀπόλυτος δεσποτία τῆς Ρώμης. Διὸ τοῦτο
ἀμείσως σχεδὸν, ἡ ὀλίγῳ ὑπερὸν προπαρσκευάσθη ἰσχυρὰ
τῶν ἀδικουμένων ἀντιπολίτευσις κατὰ δολίας καὶ ποικί-
λυβερνήσεως. Ὁ λαὸς αὐτὸς στασιάζων συγχάσις ὑπε-
ξεν ἀναφανδὸν τὴν καταδυναστείαν, ἐλοδορεῖ εἰς τὸ ἱπ-
ποδρόμιον τοὺς ἐνόστες μὲν αἰρετικούς, συγχάσις δὲ καὶ
τυραννιφόρους διαδόχους τοῦ ἀπαικιστοῦ Κωνσταντίνου,
ἐξήτει δημομαδὸν τὴν καταργήσιν τῆς ὑπὸ τοῦ Ἐδαν-
γελίου ἀπαγορευομένης δουλείας (κοπιδέρμου) καὶ τὴν
ἐλάττωσιν βαρυστάτων καὶ ἀσυνήθων φορῶν. Τὸ δη-
μοτικὸν κόμμα, οἱ λεγόμενοι Πρασινοὶ, ἐλαμβάνον καὶ
τὰ ὅπλα εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ
αὐτὴν τὴν καθέδραν, διαμαρτυρόμενοι κατὰ τῆς ἀδ-
ικίας· ἀλλ' ἐπὶ πάντιν ἡ Ἐκκλησία, φυσικὸς συνήγορος
καὶ προστάτης τοῦ ἔθνους κατὰ πάσας τὰς περιστά-
σεις, ἀντιπαρετάτετο κατὰ τὸ δυνατόν εἰς τὰς παρα-
νόμους πράξεις, καὶ γενναίως εἶπε διὰ τῶν οἰκου-
μενικῶν συνόδων, εἰτε διὰ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς
περὶ αὐτὸν χορείας προεκινδύνει. Διὰ τοῦτο ἔθου-
ρεῖτο ὡς κέντρον τῆς κινήσεως, ὡς δεσμός τοῦ ἔθνους,
ὡς ἄγκυρα ἱερὰ τοῦ κλυδωνιζομένου τῆς πολιτείας
σκάφους. Ἐξήσκει δὲ τότε (μέχρις Ἰουστινιανοῦ μάλιστα)
οὐ μόνον πνευματικὴν, ἀλλὰ καὶ πολιτικὴν τῆς ἐπο-
χῆς δύναμιν· ἐπειδὴ αὐτὴ ἔχειροτόνει τοὺς αὐτοκράτορας,
αὐτὴ ἐλαμβάνει τὴν δόξαν τῆς πίστεως αὐτῶν καὶ
τὸν βασιλικὸν τῆς ὑπηρεσίας ὄρεον, αὐτὴ τοῦ ἔθρου,
αὐτὴ τοὺς περιέβαλλε τὴν αὐτοκρατορικὴν πορφύραν καὶ
τὸ αὐτοκρατορικὸν σέμμα, ταῦτα δὲ ἀπετίθεντο ἐπὶ τῇ
τραπέζῃ τοῦ θεοπροποῦς τῆς ἁγίας Σοφίαςναοῦ, ὅθεν
κατὰ καιροῦς τινὰς μόνον ἀπεδίδοντο πάλιν. Ποτάκις
καὶ ἀπ' ἄμβωνος, ἡ τοῦ πατριάρχικοῦ θρόνου ἀποδοσι-
τοῦντες οἱ Χρυσόφοροι, οἱ Κύριλλοι, οἱ Ἀθανάσιοι ἐξ-
λεγχον τὴν διαφθοράν τοῦ πολιτεύματος καὶ ἐξηλάττω-
ν τὴν ἀσπίδα τῶν πολιτευομένων! Ποτάκις καὶ οἱ σαρ-
τοὶ τοῦ ἔθνους ἐτόλμων νὰ ὑψώσωσι τὴν φωνὴν! Ἡ τοιαύτη
ἀντενέργεια ἀπέβαινε ἀναγκαία, ἐρῶσον διήρκει ὁ ξενι-
τὸς διὰ νὰ σεριώτῃ τὸ Ἑλλ. φοιτήριον, καθὼς τὴν ὑπὸ
θάλπυσαν αὐτὸ θρησκείαν, τὸτε δὲ μᾶλλον ἐτοῦ ἔργου
ἐπ' ἀντιπρόσωπον εἰς τὰς αὐτὰς ἐξέει. Ματαίως τις τῶν αὐ-
τοκρατόρων ὑπενδίδους εἰς τὰ δικαιώματά της ἀνεγνώρι-
τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν· διότι οἱ μετ' αὐτὴν οὐδ' ἀνέ-
ἔδισταζον τὰ πάντα νὰ ἀνατρέψωσιν, ὥστε καὶ οἱ νεώτε-
ροὶ αὐτοὶ λατινιστὴ ἱεσπίζοντο, ὥς οὐ πρῶτος Βασίλειος
ὁ Μακεδών, ἄξιος τῶν τοῦ ὀνόματος κατὰ τοῦτο, ἐπὶ
λοτιμήθη νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν γλῶσσαν τοῦ ἔθνους
εἰς τὴν σύνταξιν τῶν θεσμῶν τοῦ. Ἀλλ' ὁ Ἰουστινιανὸς
ἄρ' οὐ κατηνάλωσεν ὅλους τοὺς ἀποστασιασμένους
θησαυροὺς, ἐγύμνωσε τοὺς ὑπηκόους ἐπιβάλλων νέου
καὶ ἀνηκούστους μέχρι τοῦδε διασμούς, κατεδίδεκε
γράμματα, ἐκλείπει τὰ σχολεῖα, ἐφυγάδευσε τοὺς λα-
γίους, εἰς λατινικὴν γλῶσσαν ἐξέδωκε καὶ αὐτοὺς τὰς
κώδικα καὶ τὰς ἐισηγήσεις, καὶ τοὺς πανδέκτας ἐκεί-
τῶν νεαρῶν, σπουδάζων ἐκ παντός τρόπου νὰ ἀναβί-
πίσῃ τὰ ζώοντα τοῦ Ρωμαίου, καὶ νὰ καταστήσῃ
ἐντελῶς ἀνέστηθον τὴν ἑρμῆν διὰ τοῦ φόβου καὶ τῆς
βίας· ὅθεν καὶ 30 χιλιάδες ἐσφάγησαν εἰς μίαν καὶ μὴν
καὶ οὗτοῦ ἀνταρσίαν ἐντὸς αὐτῆς τῆς πρωτεύουσας
Τούτων δὲ οὕτω γινόμενων εἰκότως καὶ ἡ